

ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ

Αθήνα, 8 Ιουνίου 2017

Θέμα: Σχέδιο Νόμου Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων: «Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και άλλες διατάξεις»

Η Σύγκλητος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεδρίασή της, στις 8/6/2017, εξέτασε το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με τίτλο «Ρυθμίσεις για την Ανώτατη Εκπαίδευση, την Έρευνα και άλλες διατάξεις» και ομόφωνα διαπιστώνει τα ακόλουθα:

Το Σχέδιο Νόμου επιχειρεί να τροποποιήσει επιμέρους διατάξεις της νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία των Α.Ε.Ι. χωρίς να κάνει σαφές ποιες από τις κείμενες διατάξεις καταργούνται ή συμπληρώνονται με αποτέλεσμα να εγείρονται ζητήματα ασάφειας, συνέπειας και πληρότητας της εν δυνάμει νομοθεσίας.

Οι πιθανοί στόχοι βελτίωσης της υφισταμένης νομοθεσίας δεν έχουν εκ των προτέρων προσδιοριστεί με τρόπο που να αφορούν σε συγκεκριμένα διαπιστωμένα προβλήματα, με αποτέλεσμα το σχέδιο νόμου να φαίνεται ότι ασχολείται με εξ υποθέσεως προβληματικές όψεις των Α.Ε.Ι., για τις οποίες όμως η εμπειρία της πανεπιστημιακής λειτουργίας είναι διαφορετική.

Το σχέδιο νόμου αυξάνει, αντί να μειώνει, την παρέμβαση του Υπουργού Παιδείας σε καθοριστικής σημασίας θέματα στη λειτουργία των Α.Ε.Ι., με αποτέλεσμα η σκοπούμενη ενίσχυση του αυτοδιοίκητου αυτών να είναι κενό γράμμα.

Ειδικότερα:

Η επιχειρούμενη ρύθμιση του ακαδημαϊκού ασύλου (άρθρο 3), με σκοπό την επίλυση του προβλήματος της συχνής καταπάτησής του και της εκδήλωσης φαινομένων βίας και παραβατικότητας στους χώρους των Πανεπιστημίων, φαίνεται ατελέσφορη, καθώς προσπαθεί με νομοθετικές παλινорθώσεις να αντιμετωπίσει σύγχρονα προβλήματα. Απαιτούνται σοβαρές παρεμβάσεις για να αποτραπεί ο εκφυλισμός της έννοιας του ακαδημαϊκού ασύλου σε άσυλο ανομίας.

Οι ρυθμίσεις που αφορούν στη Συγχώνευση, Κατάτμηση, Κατάργηση Α.Ε.Ι. εκχωρούν στον εκάστοτε Υπουργό το δικαίωμα της αυθαίρετης μονομερούς παρέμβασης σε κρίσιμα ζητήματα διοικητικής και ακαδημαϊκής οργάνωσης των πανεπιστημίων. Με αυτές τις ρυθμίσεις ο Υπουργός θα έχει το δικαίωμα να συγχωνεύει, κατατέμνει, μετονομάζει και καταργεί Α.Ε.Ι. χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τη γνώμη αυτών και χωρίς τη σύμφωνη

γνώμη της ΑΔΙΠ, ακόμα και στη περίπτωση που κατά την κρίση του «η λειτουργία μεμονωμένων Α.Ε.Ι. δεν δικαιολογείται επιστημονικά» (άρθρο 5.1.γ).

Με τις προτεινόμενες διατάξεις περί οργάνων Διοίκησης των Α.Ε.Ι. επιχειρείται η εγκαθίδρυση ενός γραφειοκρατικού, δυσκίνητου και αναποτελεσματικού συστήματος διοίκησης κατά παρέκκλιση από τις σύγχρονες αρχές διοίκησης που υπαγορεύουν την ανάγκη θεσμοθέτησης ευέλικτων διοικητικών οργάνων λήψης αποφάσεων. Στην ουσία ανατρέπει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διοίκησης των Α.Ε.Ι. χωρίς καν να έχουν εντοπιστεί ή καταγραφεί οι αδυναμίες εφαρμογής του ή ακόμα χωρίς να έχει παρέλθει επαρκής χρόνος εφαρμογής του που θα επέτρεπε την αποτίμησή του.

Η ρύθμιση για εκλογή πρύτανη και αντιπρυτάνεων με χωριστά ψηφοδέλτια (άρθρο 15) θα έχει αρνητικές συνέπειες στην κυβερνησιμότητα των Α.Ε.Ι., καθόσον δεν ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ προσώπων με αμοιβαία εμπιστοσύνη που αποτελεί προϋπόθεση της αποτελεσματικής διοίκησης. Είναι προτιμότερο είτε ο διορισμός των αντιπρυτάνεων από τον πρύτανη, όπως ισχύει σήμερα, είτε η εκλογή αυτών με ενιαίο ψηφοδέλτιο.

Με τις διατάξεις του νομοσχεδίου που αφορούν τους Ε.Λ.Κ.Ε. επιχειρείται η κωδικοποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία τους. Παράλληλα, εισάγονται αντιφατικές δομικές αλλαγές σε πολύ σημαντικά θέματα, τα οποία έπρεπε να αντιμετωπιστούν με σύγχρονες και ριζοσπαστικές αντιλήψεις, καθώς μέχρι σήμερα κινούνταν σε ένα ομιχλώδες και ανασφαλές από πλευράς νομιμότητας τοπίο. Ενδεικτικά αναφέρεται η εφαρμογή του ισχύοντος νομικού πλαισίου που αφορά στο Δημόσιο Λογιστικό στα ΝΠΔΔ (πχ. ΠΔ 80/2016, 4270/2014), όταν το ζητούμενο ήταν ακριβώς το αντίθετο. Τελικώς, το νομοσχέδιο εντάσσει τους Ε.Λ.Κ.Ε. σε ένα «οιονεί δημόσιο λογιστικό», παρεμποδίζοντάς τους να λειτουργήσουν όπως οι ακαδημαϊκές συνθήκες επιβάλλουν σε ολόκληρο τον σύγχρονο κόσμο. Το γεγονός αυτό είναι βέβαιο ότι θα επιφέρει σημαντικές καθυστερήσεις, σοβαρές αγκυλώσεις και εν τέλει οπισθοδρόμηση της ανάπτυξης και της παραγωγικότητας στον ευαίσθητο και στρατηγικά κρίσιμο τομέα της έρευνας.

Οι ρυθμίσεις που αφορούν στις μεταπτυχιακές σπουδές διακατέχονται από το ζήλο της υπερ-ρύθμισης και αποσκοπούν στη θεσμοθέτηση ενός ακραίου παρεμβατισμού του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας, καταργώντας στη πράξη το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτοδιοίκητο των Ιδρυμάτων. Το σχέδιο διαπνέεται από μία ισοπεδωτική λογική ομογενοποίησης που αντιλαμβάνεται όλα τα ΠΜΣ ως ομοειδή, ανεξαρτήτως επιστημονικού αντικειμένου και Ιδρύματος. Το σχέδιο δεν προνοεί για τη βιωσιμότητα των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) και τη ποιότητά τους και αγνοεί το γεγονός ότι οι μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές συνδέονται άμεσα με την αναπτυξιακή δυνατότητα της χώρας και τα Πανεπιστήμια αποτελούν εγγύηση της λειτουργίας και της ποιότητάς τους.

Κρίσιμη διάσταση αποτελεί η διασφάλιση της ποιότητας των ΠΜΣ. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχει συστηματική αξιολόγηση των ΠΜΣ μέσω της ΑΔΙΠ, πέρα της εσωτερικής αξιολόγησης από τις υφιστάμενες δομές του Ιδρύματος. Η διάταξη του άρθρου 44 που αναθέτει την εξωτερική αξιολόγηση τόσο των ΠΜΣ όσο και των διδακτορικών σπουδών σε Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή, ευρίσκεται σε προφανή δυσαρμονία με τις ισχύουσες διεθνείς πρακτικές που θέλουν την εξωτερική αξιολόγηση να γίνεται από

ανεξάρτητες αρχές διασφάλισης της ποιότητας και να μην εξαντλείται σε εσωτερικές αυτοαξιολογήσεις.

Το Σχέδιο Νόμου κάνει μνεία ασαφώς στην «τυχόν ανάγκη επιβολής τέλους φοίτησης» (άρθρο 32.2.ι). Η Σύγκλητος θεωρεί αναγκαία τη δυνατότητα ύπαρξης διδασκτρων τα οποία, όπως έχει κριθεί με πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, είναι νόμιμα. Τα διδάκτρα θα πρέπει να υπόκεινται στην αρχή της ανταποδοτικότητας και το ύψος τους να ορίζεται από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος στη βάση της προαναφερθείσας αρχής, σύμφωνα με την οποία οι υπηρεσίες που λαμβάνει ο φοιτητής, είτε της ημεδαπής είτε της αλλοδαπής, δικαιολογούν πλήρως το ύψος των διδασκτρων. Η μη ύπαρξη διδασκτρων προϋποθέτει τη χρηματοδότηση των Μεταπτυχιακών Σπουδών από την Πολιτεία, όταν είναι γνωστό ότι τα Πανεπιστήμια βουλιάζουν από την υποχρηματοδότηση.

Εδραία πεποίθησή μας είναι ότι οι άξιοι να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακές σπουδές δεν πρέπει να στερούνται την πρόσβαση σε αυτές λόγω οικονομικής αδυναμίας. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ασκείται φοιτητική μέριμνα με πολιτική παροχών προσαρμοσμένη στους διαθέσιμους εκάστοτε πόρους. Ένα ίδρυμα έχει τη δυνατότητα να σχεδιάσει και να ασκήσει τέτοιες πολιτικές μόνο εντός των ορίων των εξασφαλισμένων για το σκοπό αυτό πόρων. Η Πολιτεία οφείλει και είναι σε θέση να ασκήσει τέτοιες πολιτικές διαθέτοντας κονδύλια για υποτροφίες (π.χ. μέσω του Ι.Κ.Υ. ή μέσω των ιδρυμάτων) ή χρηματοδοτώντας τη λειτουργία ΠΜΣ (όπως έχει συμβεί στο παρελθόν μέσω ΕΠΕΑΕΚ). Στο παρόν σχέδιο νόμου η Πολιτεία εμφανίζεται να επιβάλλει στα ιδρύματα την υποχρέωση της ανάληψης ενός μη δυνάμενου να προϋπολογισθεί κόστους φοιτητικής μέριμνας χωρίς να προσφέρει τους αντίστοιχους πόρους. Είναι προφανές ότι αυτό το μέτρο είναι ανεφάρμοστο.

Ο κατά νόμον διδακτικός φόρτος των καθηγητών ενός Τμήματος κατανέμεται μεταξύ προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων, υπό την προϋπόθεση φυσικά της κατά προτεραιότητα πλήρους κάλυψης των αναγκών του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών. Διδασκαλία σε ΠΜΣ με αμοιβή πάντοτε γίνεται μόνο πέραν του νόμιμου φόρτου. Θεωρούμε ότι ο μόνος λυσιτελής τρόπος ελέγχου των αμοιβών των διδασκόντων είναι μέσω συστήματος καταμέτρησης του φόρτου θεσπισμένου με κανονισμό των ιδρυμάτων. Π.χ., βλ. Απόφαση Συγκλήτου του Ο.Π.Α. για υπολογισμό διδακτικού φόρτου και δυνατότητα αποζημίωσης για διδασκαλία σε ΠΜΣ (ΦΕΚ Β 831/14.5.2015). Το σύστημα αυτό έχει εφαρμοσθεί με απόλυτη επιτυχία.

Αντιθέτως, η εισαγόμενη με το σχέδιο νόμου (Άρθρο 36) ρύθμιση που θέτει ως προϋπόθεση για την αμοιβή καθηγητή για τη συμμετοχή του σε ΠΜΣ την αμισθί διδασκαλία ενός μαθήματος, σεμιναρίου ή εργαστηρίου σε ένα τουλάχιστον ΠΜΣ, δεν είναι μόνο ατυχής και αμφίβολης υπόστασης, αλλά θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε αδυναμία στελέχωσης πολλών ΠΜΣ με συνέπεια αυτά να κλείσουν παρά την έως τώρα ιδιαίτερα επιτυχημένη και συχνά με διεθνή διάκριση λειτουργία τους.

Μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις θα έχουν ως συνέπεια: την αδυναμία λειτουργίας επιτυχημένων ΠΜΣ, την εξαφάνιση των ποιοτικών μεταπτυχιακών σπουδών στην Ελλάδα, την εκροή πολύτιμου συναλλάγματος προς όφελος των ανταγωνιστικών προγραμμάτων άλλων χωρών, τον πολλαπλασιασμό «μεταπτυχιακών» αμφιβόλου ποιότητας από διάφορα ιδιωτικά «κολλέγια» και παραρτήματα τύπου franchise στην Ελλάδα, ενώ χαμηλού εισοδήματος φοιτητές, που αδυνατούν για λόγους

οικονομικούς να καταφύγουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, θα στερηθούν σπουδών υψηλής αναγνώρισης.

Η Σύγκλητος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών κάνει γνωστό σε κάθε ενδιαφερόμενο ότι τυχόν νομοθέτηση του σχεδίου νόμου, πέραν των δυσλειτουργιών που θα προκαλέσει, θα επιφέρει καταστροφικά αποτελέσματα στις μεταπτυχιακές σπουδές του Ιδρύματος. Προσπάθειες 40 ετών για την ανάπτυξη μεταπτυχιακών σπουδών υψηλής ακαδημαϊκής στάθμης θα ανακοπούν με άμεσες αρνητικές συνέπειες στην ακαδημαϊκή ταυτότητα του Ιδρύματος. Από τα 36 διακεκριμένα ΠΜΣ (2.300 φοιτητές) ελάχιστα θα είναι σε θέση να συνεχίσουν τη λειτουργία τους δεδομένης της υποστελέχωσης του Ιδρύματος και της υποχρηματοδότησής του από την Πολιτεία. Εκατοντάδες απασχολούμενοι στα ΠΜΣ, συνεργάτες του Ιδρύματος, που αμείβονται από τους πόρους των διδάκτρων των ΠΜΣ, θα οδηγηθούν στην ανεργία. Υποτροφίες σε υποψήφιους διδάκτορες από πόρους των ΠΜΣ θα διακοπούν. Λειτουργικές δαπάνες του Ιδρύματος (40%) που καλύπτονται από πόρους ΠΜΣ θα πρέπει να χρεωθούν στον τακτικό προϋπολογισμό, όταν είναι γνωστό ότι τα δημόσια οικονομικά αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες αυτές, με άμεσες αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία του Ιδρύματος. Η φυγή επιστημόνων και καθηγητών στο εξωτερικό θα ενταθεί με αρνητικές συνέπειες για την εκπαίδευση των προπτυχιακών φοιτητών. Όλα τα παραπάνω θα έχουν ως συνέπεια την παρεμπόδιση της ομαλής λειτουργίας του Πανεπιστημίου και την ανασχεση της ανάπτυξής του.

Η Σύγκλητος καλεί την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας να μην προχωρήσει προς την νομοθέτηση του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου, αλλά το σχέδιο αυτό, στο πλαίσιο μιας συστηματικής συνεργασίας του Υπουργείου Παιδείας με τα Α.Ε.Ι., να αναθεωρηθεί και να αναμορφωθεί έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της Ανώτατης Εκπαίδευσης και, μέσω αυτής, να υπηρετεί τις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας.